

Viranomaisen ja tulosalue	Patentti- ja rekisterihallitus, Yritykset ja yhteisöt -tulosalue
Automaattinen ratkaisumenettely	Kaupparekisteriin tehtävät yksityisen elinkeinonharjoittajan sähköiset lopettamisilmoitukset
Käyttöönottopäivä	26.8.2024. Lopettamisilmoitus, joka on tullut vireille 22.8.2024 tai sen jälkeen, voidaan ratkaista automaattisesti.

Päätös automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotosta

1. Päätös

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) ottaa tällä päätöksellä käyttöön automaattisen ratkaisumenettelyn kaupparekisteriin sähköisen asiointipalvelun kautta tehdyissä yksityisen elinkeinonharjoittajan lopettamisilmoituksissa.

Automaattinen ratkaisumenettely otetaan kuitenkin käyttöön vain siltä osin kuin ilmoituksen ratkaisemiseen ei liity tapauskohtaista harkintaa tai jos tällaista harkintaa sisältyy ilmoituksen ratkaisemiseen, siltä osin kuin kyseiset seikat on voitu arvioida etukäteen.

2. Perustelut

2.1 Johdanto

Automaattisella päätöksenteolla tarkoitetaan menettelyä, jossa PRH tekee asian käsittelyn päättävän ratkaisun automaattisella tietojenkäsittelyllä ilman, että ratkaisun tarkistaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö.

Automaattisen päätöksenteon edellytyksistä hallintoasian ratkaisumenettelyssä säädetään hallintolaissa (434/2003), julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019, jäljempänä "tiedonhallintalaki") sekä PRH:lle toimivallan luovassa aineellisessa lainsäädännössä ja muussa velvoittavassa erityislainsäädännössä, kuten kielilaissa (423/2003), yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) ja tasa-arvolaisissa (609/1986). Tiedonhallintalain ja hallintolain säännökset varmistavat hyvän hallinnon periaatteiden toteutumisen, virkavastuun kohdistumisen, päätöksenteon läpinäkyvyyden sekä riittävät kontrollitoimenpiteet.

Kaupparekisterilain (564/2023) 10 §:n 3 momentin mukaan elinkeinotoiminnan lopettamisesta on viivytyksettä tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin (*lopettamisilmoitus*). Lopettamisilmoitukseksi on rekisterikäytännössä rinnastettu myös tilanne, jossa yksityinen elinkeinonharjoittaja haluaa tietonsa poistetuksi kaupparekisteristä, koska kaupparekisterin ilmoitusvelvollisuus ei enää voimassa olevan kaupparekisterilain mukaan koske sitä, vaikkakaan elinkeinotoimintaa ei ole lopetettu. Yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 14 §:n 1 momentin mukaan

yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimiva luonnollinen henkilö on vastuussa lopettamisilmoituksen tekemisestä. Tällaiseen ilmoitukseen ei pääsääntöisesti liitetä mitään selvityksiä ja PRH:n harkintavalta ilmoituksen käsittelyssä on hyvin suppea, joten yksityisen elinkeinonharjoittajan lopettamisilmoitukset soveltuvat lähtökohtaisesti hyvin automaattisesti ratkaistaviksi.

2.2 Hallintolaissa säädetyt edellytykset

Automaattisesti ratkaistavaa asiaa koskeva edellytys

Hallintolain 53 e §:n 2 momentin mukaan viranomaisen voi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut. Ratkaisemisen on perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 2 §:n 16 kohdassa tarkoitettuihin käsittelysääntöihin.

Automaattinen ratkaiseminen on tarkoitus ottaa käyttöön sähköisen asiointipalvelun kautta vireille saatetuissa sellaisissa yksityisen elinkeinonharjoittajan lopettamisilmoituksissa, joihin ei sisälly tapauskohtaista harkintaa tai joissa tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat PRH:n virkamies on arvioinut etukäteen. Automaattisesti ratkaistavaksi päätyvien ilmoitusten valikointi perustuu kaupparekisteri-ilmoitusten vireillepanoon tarkoitetun sähköisen asiointipalvelun (YTJ) ja ilmoitusten käsittelyjärjestelmän muodostaman tietojärjestelmäkokonaisuuden määrittelyihin, jotka on kirjattu käsittelysääntöihin. Määrittelyillä varmistetaan se, että asia ratkaistaan soveltuvan lainsäädännön mukaisena. Lisäksi määrittelyillä varmistetaan se, että asiaan ei sisälly sellaista tapauskohtaista harkintaa, joka estäisi asian automaattisen ratkaisemisen ja että asia tulee ratkaistuksi tietojärjestelmän toiminnan turvaavalla tavalla. PRH on tehnyt alla kuvatut rajaukset, jotta ilmoituksen ratkaiseminen täyttää hallintolaissa säädetyt edellytykset.

Perusmäärittelyinä on, että lopettamisilmoitus on laitettu vireille sähköistä asiointipalvelua käyttäen, ilmoituksen vireillepanija on tunnistettu digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla ja että ilmoituksen on antanut yksityinen elinkeinonharjoittaja, jota koskevasta lopettamisilmoituksesta on kyse tai sen on antanut hänen valtuuttamansa henkilö. Perusmäärittelynä on lisäksi se, että automaattisesti ratkaistaan vain sellaiset lopettamisilmoitukset, joissa ilmoituksen tiedot voidaan PRH:n selvitysvelvollisuuteen kuuluvat tarkastukset huomioon ottaen merkitä kaupparekisteriin ilmoitetun sisältöisenä. Ilmoituksen käsittely voi kaupparekisterilain 16 ja 17 §:n perusteella päättyä päätökseen, jolla ilmoituksen tiedot merkitään kaupparekisteriin, päätökseen ilmoituksen sillensä jättämisestä tai päätökseen rekisterimerkinnän epäämisestä. Automaattisesti ei ratkaista sellaista lopettamisilmoitusta, jossa asian käsittely päättyisi ilmoituksen sillensä jättämiseen tai rekisterimerkinnän epäämiseen.

Tapauskohtaista harkintaa edellyttäviä ja siten automaattisen ratkaisemisen ulkopuolelle jääviä ovat sellaiset lopettamisilmoitukset, (a) joissa on annettu sellaisia tietoja tai selvityksiä, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa (b) joissa yksityisen elinkeinonharjoittajan omaisuuteen on vahvistettu yksi tai useampi

yrityskiinnityslaisissa (634/1984) tarkoitettu yrityskiinnitys, (c) joissa on syytä epäillä rekisteriin merkittäväksi ilmoitetun tiedon oikeellisuutta tai (d) joissa lopettamisilmoitus on valmistettava ja ratkaistava samalla kertaa yhdessä muun vireillä olevan perustamis- tai muutosilmoituksen taikka hakemuksen kanssa. Automaattisen ratkaisemisen ulkopuolelle jäävät myös sellaiset lopettamisilmoitukset, joissa yritystä koskevissa rekisterin pohjatiedoissa on sellaisia teknisiä virheitä, jotka on ratkaistava ennen ilmoitettujen tietojen rekisteröintiä. Sähköisen asiointipalvelun ja käsittelyjärjestelmän muodostama tietojärjestelmäkokonaisuus on määritelty siten, että edellä mainitut tapauskohtaista harkintaa tai tapauskohtaisia käsittelytoimia edellyttävät lopettamisilmoitukset ohjautuvat virkamiehen ratkaistavaksi tavanomaisessa järjestyksessä.

Edellä kuvatuilla ja käsittelysäännöissä tarkemmin määritellyillä rajauksilla on varmistettu, että automaattisesti ratkaistavaksi päätyvät hallintolain 53 e §:n mukaisesti vain ne lopettamisilmoitukset, joihin ei sisälly tapauskohtaista harkintaa tai joissa tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat on arvioitu etukäteen.

Muut edellytykset

Hallintolain 53 f §:n 1 momentin mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta 7 a luvun mukaisella oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa. Saman pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos automaattisella ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista.

Lopettamisilmoituksen rekisteröinti kohdistuu yksityisenä elinkeinonharjoittajana rekisteröityyn luonnolliseen henkilöön, jolla on yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n nojalla yksinomainen oikeus tehdä häntä koskevia ilmoituksia kaupparekisteriin, joten häntä on pidettävä lopettamisilmoituksen asianosaisena. Asiassa ei lähtökohtaisesti voi olla muita asianosaisia. Joka tapauksessa automaattisesti ei ratkaista sellaista ilmoitusasiaa, jossa asianosaisten piiri voisi olla laajempi.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen ja koska PRH ratkaisee automaattisesti ainoastaan sellaiset lopettamisilmoitukset, jotka voidaan merkitä kaupparekisteriin ilmoittajana olevan luonnollisen henkilön tekemän ilmoituksen sisältöisenä, hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädettyä oikeussuojaedellytystä ei sovelleta automaattisesti tämän käyttöönottopäätöksen perusteella ratkaistavaan asiaan.

Hallintolain 53 g §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 44 §:n 1 momentissa säädetään, hallintopäätöksestä on käytävä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti, sekä tieto siitä, missä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla. Saman pykälän 2 momentin mukaan jos asiassa ei muun lain perusteella anneta hallintopäätöstä, 1 momentissa tarkoitettut tiedot sekä tieto automaattisen ratkaisun perusteena olevista tiedoista on kuitenkin annettava asianosaiselle muulla tavoin viimeistään asian käsittelyn päättyessä.

Automaattisesti ratkaistun lopettamisilmoituksen rekisteröinnin perusteella ilmoittajalle annettavassa kaupparekisterin päätösotteessa mainitaan

lopettamisilmoituksen automaattisesta ratkaisemisesta ja siinä annetaan myös tieto, mistä tämä käyttöönottopäätös on saatavilla.

2.3 Tiedonhallintalaissa säädetyt edellytykset

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on dokumentoitava tässä luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Erityisesti käsittelysäännöistä on käytävä ilmi: 1) miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan; 2) miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti, mukaan lukien kuuleminen; 3) miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta.

Tiedonhallintalain 28 b §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa, että menettely vastaa 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava hyvä kielenkäyttö automaattisesti laadittavissa asiakirjoissa, jotka annetaan asianosaiselle. Saman pykälän 3 momentin mukaan laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on dokumentoitava. Saman pykälän 4 momentin mukaan viranomaisen on nimettävä automaattisen ratkaisumenettelyn laadun varmistamisesta vastuussa oleva henkilö.

Tiedonhallintalain 28 c §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on valvottava automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä sekä hallittava automaattiseen ratkaisumenettelyyn liittyviä riskejä käyttöönoton jälkeen. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on ryhdyttävä viipymättä korjaaviin toimenpiteisiin, jos automaattisessa ratkaisumenettelyssä havaitaan virhe, jolla voi olla vaikutus ratkaisun sisältöön. Havaittu virhe, sen vaikutukset ja virheen korjaamista koskevat toimenpiteet on dokumentoitava. Viranomaisen ratkaisussa olevan virheen korjaamisesta säädetään erikseen. Saman pykälän 3 momentin mukaan viranomaisen on nimettävä automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta ja virhetilanteiden käsittelystä vastuussa oleva henkilö.

PRH on dokumentoinut tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjaon erilliseen asiakirjaan, joka on tämän käyttöönottopäätöksen liitteenä. PRH on lisäksi laatinut automaattisesti ratkaistavista asioista käsittelysäännöt, joista ilmenee ratkaisumenettelyn syrjimättömyys, asian selvittämisen riittävyys ja asianmukaisuus sekä perustelut asian ratkaisun perustelematta jättämiselle. Käsittelysäännöt on otettu tämän käyttöönottopäätöksen liitteeksi. Menettely vastaa tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota.

PRH on varmistanut, että automaattisesti laadittavissa asiakirjoissa käytetään hyvää kieltä. Laadunvarmistamisesta ja -valvonnasta on laadittu laissa edellytetyt dokumentaatiot, ja PRH on suunnitellut automaattisesti ratkaistavien asioiden laadun ja sisällöllisen virheettömyyden takaavat menettelyt. Menettelyyn liittyviä riskejä hallitaan ratkaisumenettelyn käyttöönoton jälkeen laadittujen suunnitelmien mukaisesti, ja PRH ryhtyy laadittujen suunnitelmien mukaisesti korjaaviin

toimenpiteisiin, jos ratkaisumenettelyssä havaitaan virhe, jolla voi olla vaikutusta ratkaisun sisältöön. PRH on muiltakin osin varmistanut, että ratkaisumenettelyn käyttöönotossa on toimittu tiedonhallintalaissa edellytetyllä tavalla.

2.4 Tietosuojalainsäädäntö

Automaattisesta päätöksenteosta ja siihen liittyvistä menettelyistä on säädetty hallintolaissa ja tiedonhallintalaissa. Luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi on säädetty tarvittavat toimet mainitussa lainsäädännössä.

PRH on tehnyt ilmoitusten automaattisesta rekisteröinnistä tietosuoja-arvion, joka on otettu tämän päätöksen liitteeksi. Henkilötietojen käsittelystä PRH:ssa on saatavissa lisätietoa tietosuojaselosteesta.

2.5 Johtopäätökset

PRH on arvioinut, missä tapauksissa ja minkälaisin edellytyksin automaattinen päätöksenteko on mahdollista tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitetuissa lopettamisilmoituksissa. Arviointi on kirjattu tähän käyttöönottopäätökseen ja tarkemmat määrittelyt on kirjattu liitteenä oleviin käsittelysääntöihin. PRH on myös laatinut kaikki lain edellyttämät dokumentaatiot ja määritellyt tämän automaattisen ratkaisumenettelyn mukaiset tehtäväjaot erillisessä asiakirjassa.

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönoton edellytykset tässä käyttöönottopäätöksessä kuvattujen ja käsittelysäännöissä tarkemmin määriteltyjen lopettamisilmoitusten osalta PRH:n arvion mukaan näin ollen täyttyvät, joten automaattinen ratkaisumenettely voidaan ottaa käyttöön tämän päätöksen mukaisesti. Automaattisesti voidaan ratkaista sellaiset lopettamisilmoitukset, jotka saapuvat PRH:lle 22.8.2024 tai sen jälkeen.

2.6 Sovelletut säännökset

Hallintolaki (434/2003) 53 e, 53 f ja 53 g §

Kaupparekisterilaki (564/2023) 1, 3, 10, 12, 15 ja 16 §

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) 28 a, 28 b, 28 c, 28 d, 28 e, 28 f ja 28 g §

Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta (578/2013) 2 ja 3 §

Yritys- ja yhteisötietolaki (244/2001) 11 ja 14 §

3. Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Tämän käyttöönottopäätöksen perusteena ovat seuraavat asiakirjat:

- Tehtäväjako koskeva dokumentaatio (tiedonhallintalaki 28 a § 1 mom). (PRH/1399/02/2024)
- Käsittelysääntöjä koskeva dokumentaatio (tiedonhallintalaki 28 a § 2 mom). (PRH/1399/02/2024)
- Laadunvarmistuksen ja laadunvalvonnan kuvaaminen (tiedonhallintalaki 28 b ja

c §). (PRH/1399/02/2024)

- Kuvaus tietoturvallisuudesta (tiedonhallintalaki 15 § tietoineistojen turvallisuus ja tiedonhallintalaki 28 f § 2 mom. tietojen käyttö). (PRH/1399/02/2024)
- Tietosuojan vaikutusten arviointi. (PRH/1399/02/2024)
- Järjestelmäkohtainen tietoturvallisuuden riskien arviointi. (PRH/1399/02/2024)

4. Säilytysaika

Patentti- ja rekisterihallitus säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien (tiedonhallintalaki 28 d § 3 mom.).

5. Julkaiseminen ja tiedottaminen

PRH julkaisee tämän voimassa olevan käyttöönottopäätöksen yleisessä tietoverkossa verkkosivuillaan.

PRH tiedottaa verkkosivuillaan asioiden automaattisesta ratkaisemisesta toimialallaan, automaattisen ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeisistä tiedoista tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun dokumentaatioon ja käyttöönottopäätökseen perustuen.

Lisätietoja automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä on saatavilla PRH:n asiakaspalvelusta: puhelin 029 509 5900 tai sähköposti kirjaamo@prh.fi.

6. Muutoksenhaku

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019, 6 § 2 mom.).

7. Päätöksentekopäivä ja käyttöönottopäivä

Päätöksentekopäivä: 20.8.2024

Käyttöönottopäivämäärä: 26.8.2024. Automaattisesti voidaan ratkaista lopettamisilmoitus, joka on tullut vireille 22.8.2024 tai sen jälkeen.

8. Hyväksyminen

1. Hyväksyjä: Lalli Knuutila, johtaja

2. Esittelijä: Henrik Räihä, tiimiesimies